

Szabó Veronika – Prohászka Zsolt – Szőke Patrícia

A diskurzusjelölők tanítása gyerekeknek a magyarórán

1. Bevezetés

A nemzetközi szakirodalmi trendeket követve a magyar nyelvészeti szakirodalom az 1990-es évek vége, 2000-es évek eleje óta vizsgálja rendszeresen a diskurzusjelölőket különböző nyelvészeti keretekben és módszerekkel (lásd pl. Dér 2010, Furkó 2011, Németh T. 1998, Schirm 2010). A kutatások egy része nemcsak ezen elemek funkcióit, hanem a különböző életkori csoportokban való használatát is vizsgálja. Bár a szisztematikus korpuszpépítés még várat magára, vannak már adataink arról is, a magyar anyanyelvű gyermekek mely diskurzusjelölőket használják leggyakrabban és milyen funkcióban. Erről szólt Szőke Patrícia előadása a 2022-es pécsi MID-napon.

Az eredmények azonban egyelőre még nem jelentek meg sem a magyar mint idegen nyelv oktatásában, sem a magyar anyanyelvi oktatásban. Ez adta az apropóját a MID-napon szervezett műhelybeszélgetésnek, amelyen arra a kérdésre kerestük a választ, hogyan volna érdemes bevinni a diskurzusjelölőket nem magyar anyanyelvű gyerekek magyaróráira.

A tanulmány első részében összefoglaljuk, mit mond a szakirodalom a diskurzusjelölők használatáról a gyermekek csoportjában. Néhány konkrét példát is bemutatunk olyan beszélgetésekből, amelyeket a Pécsi Tudományegyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium 1. számú Általános Iskolájának 7. osztályos tanulóival rögzítettek. A tanulmány második felében a diskurzusjelölők tanításával kapcsolatos módszertani dilemmákat tematizáljuk.

2. A diskurzusjelölők használata különböző életkori csoportokban

A magyar diskurzusjelölők használatával kapcsolatban megkerülhetetlenek Markó Ilona és Dér Csilla kutatásai. 2011-es vizsgálatukban három gyakori diskurzusjelölő, a *hát*, az *így* és az *ilyen* használatát mérték fel különböző életkori csoportokban: óvodás és iskolás gyermekeknél és felnőtteknél. Összesen 15 óvodás, 15 középiskolás és 15 felnőtt kísérleti alanynak a kísérletvezető jelenlétében felvett spontán beszédét elemezték. Eredményeik szerint a *hát* diskurzusjelölő az óvodások kétharmadánál fordult elő, az *ilyen* az óvodások 40%-ánál, az *így* pedig 47%-ánál jelent meg diskurzusjelölőként. Az óvodások egy része egyáltalán nem vagy csak minimálisan használt diskurzusjelölőket, ezeket is csak meghatározott funkcióban (a *hát*-ot például általános válaszjelölői helyzetben). Ezzel szemben a középiskolások mindegyike használta a *hát* diskurzusjelölőt, sőt, ennél a korosztálynál jelent meg leggyakrabban. Az *így* és *ilyen* 80%-uknál volt jelen; a két diskurzusjelölőt gyakrabban használták tinédzserek, mint a gyerekek vagy a felnőttek. A nyomósításon és a kérdésbevezetésen kívül minden vizsgált funkcióban (általános válaszjelölő, beszédtervezés, új téma, mondanivaló továbbfűzése, konklúziószó) megjelent náluk a *hát*.

Szintén óvodás alanyokkal dolgozott Kondacs Flóra egy 2016-os tanulmányában. A Magyar Óvodai Beszélte Nyelvi Korpusz alapján a *hát* diskurzusjelölő funkcióit vizsgálta irányított spontán beszélgetésekben. Markó és Dér adataihoz hasonlóan az itt vizsgált óvodásoknál is általános válaszjelölői funkcióban jelent meg a *hát* leggyakrabban. A második leggyakoribb előfordulása a beszédtervezői funkció volt, valamint ebben a kutatásban is szerepelt a konklúziószói használat öt egyéb funkció mellett (pontosítás, önjavítás; beszélői attitűd kifejezése; bizonytalanság; beszédtdoldás; magyarázás).

Schirm Anita 2019-ben a Szögedi Szociolingvisztikai Interjú (SZÖSZI) szövegei alapján elemezte a diskurzusjelölő-használat és az életkor kapcsolatát. Ebben a kutatásban a legfiatalabb résztvevők középiskolások voltak. Az ő megnyilatkozásaikban is a *hát* volt a leggyakoribb diskurzusjelölő, ami általános válaszjelölő, beszédtervezői, illetve önjavítási funkciókban fordult elő, azaz kevesebb funkcióban, mint a felnőttek beszédében. Mivel az interjúhelyzet alapvetően feszélyezte a kamaszokat, nem volt domináns beszédükben az attitűdjelzés; viszont ha kellemetlen témáról kellett beszélniük, megnőtt a diskurzusjelölők, valamint a diskurzusjelölő-kapcsolatok száma.

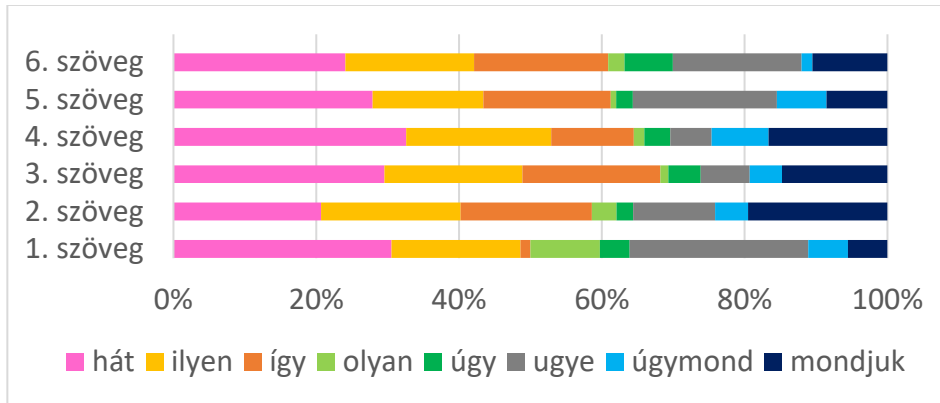
Az eredményeket az 1. táblázat összegzi áttekintő jelleggel.

	óvodások	középiskolások	felnőttek
	–nem minden beszélőnél jelenik meg minden diskurzusjelölő –vagy magjelentés és ahhoz közeli használat, vagy teljesen kiüresedett szóként használják	– darabszámbra a legtöbb diskurzusjelölőt használó csoport – a beszédtervezői funkciók alacsonyak olyan diskurzusjelölőknél is, melyeknél a többi korcsoportban magas(abb)ak	– darabszámbra legkevesebb diskurzusjelölő
<i>hát</i>	– kevés funkció – főként általános válaszjelölés és beszédtervezés	– több funkció, de még nincs attitűdjelzés, és a beszédtervezői funkció nagyon alacsony – főként általános válaszjelölésre használt	– minden vizsgált funkció megjelenik – megnő a beszédtervezési szerep
<i>így</i>	– alacsony beszédtervezési funkció – főként ige vagy infinitívusz követi, főnév még egyáltalán nem	– alacsony beszédtervezői funkció – főként ige vagy főnév követi, határozószó ritkán	– nagyon alacsony darabszám – jelentős beszédtervezői szerep – ritkábban követi ige, inkább főnév vagy határozószó áll mögötte
<i>ilyen</i>	– főként beszédtervezés – a többi korosztályhoz képest ritkábban követi melléknév	– nagyon alacsony beszédtervezői funkció – az öt követő szófajok aránya nagyjából a felnőttekéhez hasonló	– erősen csökken az előfordulás – megnő a beszédtervezői szerep

1. táblázat: A diskurzusjelölők használata különböző életkori csoportokban a magyar kutatások alapján (Szőke 2022: 27)

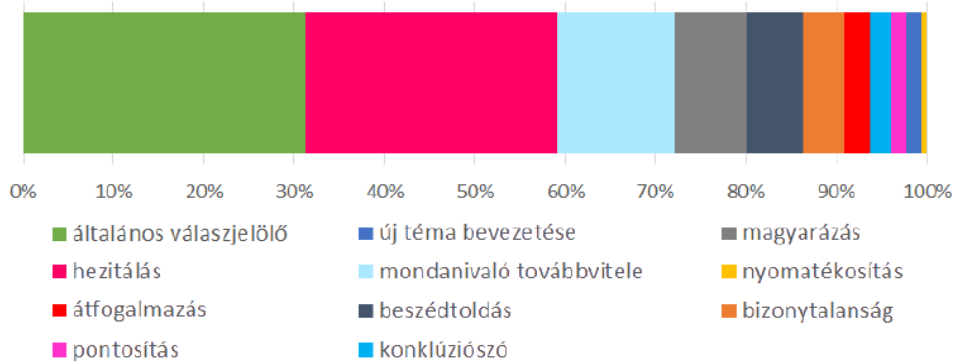
Tekintve, hogy a magyar szakirodalomban eddig nem szerepeltek kiskamaszokkal végzett kutatások, Szőke Patrícia 12–13 évesek diskurzusjelölő-használatával kapcsolatban készített elemzést, melynek eredményeiről a MID-napon számolt be. A szövegek a Korpusznyelvészeti és Szakmódszertani Munkacsoport (KorSzak) készülében levő beszélt nyelvi korpuszából származtak (Baumann et. al. 2020). A munkacsoport 2020 februárjában alakult abból a célból, hogy a magyar mint idegen nyelv tanításához valós nyelvhasználati adatokat szerezzen. A korpusz a PTE 1. számú Gyakorló Általános Iskolájába járó, Pécsen és környékén élő 12–13 éves lányok gondolatterképek által irányított spontán dialógusaiból áll, melyeket Zoom, illetve Teams segítségével rögzítettek, majd Alrite beszéd felismerő program segítségével leiratoztak, és manuálisan ellenőriztek (Baumann és mtsai. 2020: 34). A legtöbb gyermeknyelvi korpuszsal ellentétben nem, vagy csak alig szerepel benne tanári beavatkozás, így a felvételek nem interjúk, hanem beszélgetések a kistinik között. Szőke (2022) hat különböző dialógust dolgozott fel a korpuszból.

Eredményei alapján a 12–13 éves gyermekek sok diskurzusjelölőt használtak, a leggyakoribb *hát* mellett az *ilyen*, *így*, *ugye*, *úgymond*, *mondjuk* szerepelt gyakran a pilot kutatásban (1. ábra).

1. ábra: A diskurzuszjelölők aránya szövegenként Szőke kutatásában (Szőke 2022: 32)

A *hát* funkciói közül az általános válaszelölés és a hezitálás volt a leggyakoribb (2. ábra).

2. ábra: A *hát* funkcióinak eloszlása Szőke (2022) korpuszában

Az alábbiakban egy rövid példát is bemutatunk, amelyben a *hát* hezitáló és általános válaszelölői funkcióban szerepel. A szövegrészlet jól példázza, hogy milyen gyakori a diskurzuszjelölők használata a kiskamaszoknál: Szőke mérései alapján a spontán dialógusok majdnem 7%-a diskurzuszjelölő volt (a diskurzuszjelölőket vastagon szedtük).

Klára: És nektek mi a legutóbbi alkotásokat?

Márta: **Hát** öö... én legutoljára inkább **ilyen úgymond** virágokat rajzoltam, mert **ugye** anyák napjára alkottam, de azelőtt pedig **ugye**, meg a Föld Napja volt az, ami inspirált.

Ági: Én is legutoljára egy virágot készítettem pasztellkrétával, egy **ilyen** nagy dobozra festettünk az egyik barátnőmmel, és pasztellkrétával **így** át kellett kenni. És egy virágot készítettem. És ez volt a legutolsó alkotásom.

Klára: **Hát** nekem egy rajz, amin egy fa van csak **így** négy évszakra tagolva, hogy az egyik. Igen, négy részre tagolva és az egyik részében tavasszal látszik, a másik részében ősszel, satöbbi.

Márta: Milyen alkalmakra... szoktatok alkotni?

Klára: **Hát** bármilyen születésnap, névnap, mondjuk anyák napja, apák napja, húsvét, bármi, **ilyen** karácsony, meg csak úgy.

Ági: Én is bármilyen ünnepre, **egyébként** meg hogyha unatkozom, vagy kedvem és időm is engedi, akkor is szoktam.

Márta: Én legtöbbször karácsonyra és születésnapokra, de van, hogy névnapokra is. Meg **egyébként** a barátnőmmel a születésnapjára is szoktam rengetegszer rajzolni vagy írni valamit, meg anyák napjára.

Összességében elmondható, hogy a diskurzusjelölők használata az életkor növekedésével változik: egyrészt egyre többféle diskurzusjelölőt használunk, másrészt egyre több funkcióban. Míg az óvodások beszédében meglehetősen kevés a diskurzusjelölők száma, és a megjelenítéshez nagyon közeli használatban vagy beszédtervezői funkcióban szerepelnek, addig a kiskamaszok és a kamaszok nagyon sok diskurzusjelölőt használnak, de a felnőttekhez képest korlátozottabb funkcióban, szintén gyakran inkább beszédtervezői szerepben. A felnőttek többféle diskurzusjelölőt használnak sokféle funkcióban. A diskurzusjelölők spontán beszédbeli gyakorisága arra figyelmeztet, hogy ezek az elemek nem hagyhatók ki a nyelvtanulási-nyelvtanítási folyamatból.

3. A diskurzusjelölők taníthatóságának kérdései, problémái

Mivel a diskurzusjelölők a gyerekek mindennapi társalgásainak is szerves részei, nyilvánvaló, hogy a diskurzusjelölőkkel érdemes volna foglalkozni a magyarul tanuló gyerekek magyaróráin is. Az is nyilvánvaló, hogy elsőként a 12–13 éves kiskamasz korosztályban volna érdemes bevezetni a témát, tekintve, hogy az óvodás, kisiskolás anyanyelvi gyerekek sem használják gyakran a diskurzusjelölőket. A pragmatikai elemek szerepének tudatosítása olyan metanyelvi tudatosságot feltételez, amely kisebb gyerekektől nem várható el. Az óvodás gyerekek ugyan érzékenyek például a beszélői intencióra, és megfelelő körülmények között képesek szituációfüggő következtetések levonására (Babarczy 2022), valamint a nyelvi tevékenységre való reflexióra (Hámori 2019), de a nem szó szerinti jelentések interpretálásában például alul maradnak a 12–13 éves korosztályhoz képes (Balázs 2010), pragmatikai és metapragmatikai tudatosságuk még nem elégséges a diskurzusjelölők funkciógazdagságának megértésére. A kiskamasz–kamasz korosztály viszont a felnőttekhez képest is sok diskurzusjelölőt használ, és erre az életkorra lezárulnak olyan agyi folyamatok, amelyek a gyerekeket képessé teszik a későbbi felnőtt szintű pragmatikai képességek elérésére (Svindt 2022). A diskurzusjelölők tematizálása az idegen nyelvi órákon nemcsak abban segítené a diákokat, hogy megnyilatkozásaik az anyanyelvihez közelítsenek, hanem metanyelvi tudatosságukat is fejlesztené.

A nemzetközi szakirodalomban is felfedezhető a nézet, hogy a diskurzusjelölők tanítása fontos része a nyelvtanulási folyamatnak, ennek ellenére viszonylag kevés kutatás foglalkozott azzal, hogy milyen módon érdemes tanítani ezeket az elemeket. Nem világos tudatosítás mértéke, vagyis az, mennyire expliciten érdemes tárgyalni a pragmatikai elemeket a tanórákon. Jones és Carter (2014) kutatása azt bizonyítja, hogy érdemes a nyelvórákon expliciten foglalkozni a diskurzusjelölőkkel, mivel ezáltal a tanulók később nagyobb mértékben és pontosabban használják őket. Alraddadi (2016) kutatásában két módszert hasonlít össze: a feladatközpontú nyelvoktatást (*task-based language teaching*), valamint a hagyományosabb, a tanulási folyamatot három szakaszra felosztó PPP (*present – practice – produce*, azaz bemutatás – gyakorlás – szabadon gyakorlás) modellt. A vizsgálatban annak a csoportnak sikerült jobban teljesítenie, amelynek tanulói feladatközpontú órákon foglalkoztak a diskurzusjelölőkkel.

Sem a nemzetközi, sem a magyar szakirodalomban nincs azonban egységes álláspont a diskurzusjelölők definícióját, illetve az egyes diskurzusjelölők funkcióit tekintve. Nincsenek egzakt kritériumaink a pragmatikai szerepek egyértelmű azonosítására, így nehezen várható el a gyermek nyelvtanulótól, hogy érvényes állításokat tegyen egyes nyelvi elemek funkcióiról. Már csak azért sem várható el tőle ilyen, mert a metanyelvi képességek és a nyelvtudás foka között szoros a kapcsolat: minél jobban tud valaki egy idegen nyelven, annál valószínűbb, hogy képes nyelvi reflexiói megfogalmazására (pl. Renou 2001): egy kezdő vagy középfeladó nyelvtanuló nem fog tudni komplex metanyelvi feladatokat megoldani.

A tanulók nyelvhasználatára irányuló kutatások alapján elmondható, hogy a diskurzusjelölők elsajátításában nagy szerepe van az osztálytermen kívül szerzett nyelvi inputoknak, valamint a tanár nyelvhasználatának is (lásd például Hellermann és Vergun 2007). Ezt támogatja Koo (2014), aki koreai gyerekek angol diskurzusjelölő-használatát vizsgálta. A szerző hangsúlyozza az autentikus szövegek és multimediális anyagok használatának fontosságát, valamint ajánlja az olyan tevékenységeket, amelyek során a gyerekek természetes módon, szabadon használhatják a célnyelvet (például játékok, szerepjátékok).

A diskurzusjelölők tanításánál érdemes tehát az autentikusságra fokozottan ügyelni, emellett pedig érdemes a fokozatosság elvét követnünk. Kezdő szinten tudatosítás nélkül érdemes szerepeltetni a nyelvhasználatban leggyakoribb diskurzusjelölőket azok magfunkciójában. A spirálitás elve miatt a nyelvtanulót nem éri egyszerre sok, feldolgozhatatlan információ, a visszatérő elemek fokozatosan bővülnek újabb és újabb funkcióval. A tanulók számára a visszatérő elemek támpontok, és növelik a tanulók magabiztosságát egy-egy megnyilatkozás során (Szita–Pelcz 2017).

Az elsőként bevezetett diskurzusjelölő mindenképpen a *hát* lehetne, és mivel a gyerekeknél (is) az általános válaszjelölő a leggyakoribb *hát*-funkció, ezzel volna érdemes kezdeni. Ezt a *hát*-ot forduló elején használjuk, így minden olyan válasz kezdhető *hát*-tal, amelyben a beszélő hosszabb kifejtésre készül. Az autentikusság és a nagy nyelvi input elvének (Pelcz – Szita 2013) megfelelően kommunikációs szituációban, több anyanyelvi mintadialógus alapján lehetne bemutatni használatát.

Az alábbi feladat is a *KorSzak* korpusz szövegei alapján készült, amely hallásértés és olvasásértés céljából is felhasználható, valamint mintaként szolgálhat hasonló párbeszédalkotására. Fontos, hogy a hallás- vagy szövegértési feladatban nem a diskurzusjelölő a hiányzó elem, hanem valamely, a téma szempontjából releváns, a szövegben esetleg más alakban már szereplő tartalmas szó. A diskurzusjelölő a megadott konstrukció részeként működik a mintában.

Írd be a szavakat a megfelelő helyre!

a) kutyám   b) tetszik   c) kedvencem   d) szeretem   e) nekem   f) színű

Viki: —Nektek van kutyátok?

Panni: —Hát, ... van egy kutyám, bichon havanese. 2 éves lesz.

Kitti: —Hát, nekem nincsen ....., de szeretnék, a születnapomra kapok egyet.

Panni: —Milyen ..... kutya a kedvencetek?

Viki: —Hát nekem a fekete és az ilyen zsemlemorzsa színű, de mindegyiket .....

Kitti: —Hát én a fekete-fehéret szeretem nagyon, meg a fehérét és a zsemlemorzsa színűt, meg nekem minden ..... igazából. De a ..... a fekete-fehér.

Beszélgessetek!

Használjátok a megadott kifejezéseket!

A második *hát*-funkció a hezitáló, amelyet szintén lehet szerepeltetni kezdőknek szánt szövegekben. Különösen alkalmas erre a meghívás szituációja, amikor a beszélő vonakodik kifejezni a visszautasítást (Pl. A: *El tudsz jönni kedden a szülinapi bulimra?* B: *Hát, az a helyzet, hogy már van programom.*) Ugyancsak ez a funkció tanítható a nemtetszés kinyilvánításakor (Pl. A: *Tetszik ez az íróasztal?* B: *Hát, nem igazán, mert nagyon kicsi.*) Középhaladóknak már tanítható a korpuszban megjelenő *hát*-funkciók közül a magyarázó, következtető *hát* a saját vélemény indoklásának tanításakor (egyszerűbb, ha kötőszói kollokációkkal együtt szerepel, mint pl. *mert hát, ezért hát, így hát, és hát.*) Szintén ez a diskurzusjelölő szerepel hosszabb történetek elmesélésekor, jellemzően a végkövetkeztetés jelölésére (a *hát mint* konklúziószó), mint az alábbi rövidített korpuszpéldában:

Nekem van egy festményem, amit még karácsonyra kaptam a Sárítól, az egy olyan festmény volt, ami számokból állt, és ki kellett különböző színekkel festeni. A téli szünetben öt napig foglalkoztam ezzel, és **hát** nagyon büszke lettem a végeredményre.

A diskurzusjelölők funkcióinak megnevezését csak haladó szinten vagy származásnyelvi gyerekektől várhatjuk el, ehhez a szövegminták mellett rövid táblázatokat használhatunk (2. táblázat).

Hát-ot akkor használunk	
megszólalás elején, ha:	megszólalás közben, ha:
- hosszabb választ adunk	- kijavítjuk magunkat
- véleményt fejtünk ki	- főleg <i>és, meg</i> vagy <i>de</i> után, ha olyat
- idő kell gondolkodni, mit / hogyan mondjunk	mondunk, ami számunkra egyértelmű
- magyarázatot adunk	- idő kell gondolkodni, mit / hogyan mondjunk
	- magyarázatot adunk

2. táblázat: A *hát* funkcióit tudatosító összefoglaló (Szőke 2022: 64)

4. Összegzés

A tanulmányban a szakirodalmi adatok és egy empirikus kutatás alapján rámutattunk, hogy a diskurzusjelölők a gyerekek nyelvhasználatát is nagy mértékben jellemzik, így ezeknek az elemeknek is helyük volna a magyarórákon. A MID-napon szervezett műhely tanulságait figyelembe véve ugyanakkor egyelőre még nagy a bizonytalanság a diskurzusjelölők tanításának módszereit tekintve. A fenti javallatokkal az volt a célunk, hogy elindítsuk a szakmai diskurzust ezekről a nyelvpedagógiai szempontból kevésbé feldolgozott nyelvi elemekről.

Irodalom

- Alraddadi, Budoor Muslim 2016. The Effect of Teaching Structural Discourse Markers in an EFL Classroom Setting. *English Language Teaching* 9/7: 16–31.
- Babarczy Anna 2022. A pragmatikai jelentés kikövetkeztetésének fejlődése tipikusan fejlődő gyermekek körében. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* 10/1: 94–112. <https://ojs.elte.hu/gyermeknevelés/article/view/3645/3318> (2022.02.01.)
- Balázs Patrícia 2010. A pragmatikai kompetencia fejlődésének vizsgálata kisiskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 3/1. Online: <http://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=243> (2023.02.01.)
- Baumann Tímea – Majoros Judit – Pelcz Katalin – Schmidt Ildikó – Szita Szilvia – Vermekei Boglárka 2020. Bemutatkozik a Korpusznyelvészeti és Szakmódszertani Munkacsoport. *Hungarológiai Évkönyv* 21/1–2: 32–41. Online: http://epa.oszk.hu/02200/02287/00021/pdf/EPA02287_hungarologiai_evkonyv_2020_01_032-041.pdf (2023.02.01.)
- Dér Csilla Ilona 2010. „Töltelékelem” vagy új nyelvi változó? A *hát, úgyhogy, így és ilyen* újabb funkciójáról a spontán beszédben. *Beszédkutatás* 2010: 159–170. http://real.mtak.hu/26142/1/Beszekutatas_2010.pdf (2023.02.01.)
- Furkó Bálint Péter 2011. Diskurzusjelölők és szövegösszefüggés: a kohézió vagy a koherencia eszközei? – Az implikáció mint a szövegösszefüggés eszköze. *Officina Textologica* 16: 37–57. <https://mnytud.arts.unideb.hu/ot/16/07furkobalintpeter37-55.pdf> (2022. 04. 12.)
- Hámori Ágnes 2019. A metanyelvi és metapragmatikai tudatosság jelzései óvodáskorban: 6 éves gyermekek társalgásainak metapragmatikai elemzése. In: Bóna Judit – Horváth Viktória (szerk.): *Az anyanyelv fejlődése 3 éves kor után*. Eötvös Kiadó, Budapest. 17–38.
- Hellermann, John – Vergun, Andrea 2007. Language which is not taught: The discourse marker use of beginning adult learners of English. *Journal of Pragmatics* 39: 157–179.
- Jones, Christian – Carter, Ronald 2014. Teaching spoken discourse markers explicitly: A comparison of III and PPP. *International Journal of English Studies* 14/1: 37 – 54.
- Kondacs Flóra 2016. A *hát* diskurzusjelölőről az óvodások diskurzusaiban, In: Váradi Tamás (szerk.): *Doktoranduszok tanulmányai az alkalmazott nyelvészet köréből* 2016, MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 45–58.
- Koo, Yuson 2014. Korean ESL Children’s Use of English Discourse Markers. *Modern Studies in English Language and Literature*. 58/2: 473–493.
- Markó Alexandra – Dér Csilla Ilona 2011. Diskurzusjelölők használatának életkori sajátosságai, In: Navracsis Judit – Lengyel Zsolt (szerk.): *Lexikai folyamatok egy- és kétnyelvű közegben. Pszicholingvisztikai tanulmányok II*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 49–61.
- Németh T. Enikő 1998. A *hát, így, tehát, mert* kötőszók pragmatikai funkciójának vizsgálata. *Magyar Nyelv* 94: 324–331.
- Pelcz, Katalin – Szita, Szilvia 2013. Szókincsfejlesztés a „magyarok tankönyvcsalád koncepciójának tükrében. *THL2* (1-2): 75–89. http://real.mtak.hu/73679/1/EPA01467_thl2_2013_1-2_075-089.pdf (2022.02.01.)
- Renou, Janet 2001. An Examination of the Relationship between Metalinguistic Awareness and Second-language Proficiency of Adult Learners of French. *Language Awareness*, 10/4: 248–267.
- Schirm Anita 2010. Mit jelölnek a diskurzusjelölők? In: Kukorelli Katalin (szerk.): *A tartalom és forma harmóniájának kommunikációja*, Dunaujvárosi Főiskola, Dunaujváros. 81–88.
- Schirm Anita 2019. A diskurzusjelölő-használat életkori sajátosságai a nyelvi interjú szövegtípusában, *Beszédkutatás* 27: 187–205. <https://ojs3.mtak.hu/index.php/beszekut/article/view/1611/1090> (2022. 04. 12.)
- Svindt Veronika 2022. A pragmatikai képesség atipikus fejlődése. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*. 10/1: 113–132. <https://ojs.elte.hu/gyermeknevelés/article/download/3637/3319/6950> (2022.02.01.)
- Szita Szilvia – Pelcz Katalin 2017. Modellalapú nyelvtanítás – Természetes nyelvhasználat a tanteremben és a tanterem kívül. *THL2* 13/1–2: 262–269. https://epa.oszk.hu/01400/01467/00015/pdf/EPA01467_thl2_2017_01-02_262-269.pdf (2022. 04. 12.)
- Szőke Patrícia 2022. *Diskurzusjelölők kiskamaszok dialógusaiban*. MA-szakdolgozat. PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék, Pécs.

Szabó, Veronika – Zsolt Prohászka – Patrícia Szőke

Teaching discourse markers for children learning Hungarian

This paper is an exploration into the teaching of discourse markers (DMs) for young learners of Hungarian, specifically focusing on three highly frequent DMs in colloquial speech: *hát* ‘well’, *így* ‘so, therefore, like’, and *ilyen* ‘like, kind of’. First, we review the findings of earlier studies – both as regards the overall use of discourse markers, and the use of those studied here, in different age groups. Then we describe the dilemmas that emerge with the teaching of DMs to young learners. Finally, we propose ideas that could be implemented in the teaching of *hát*, *így* and *ilyen* in specific discourse functions to children of different ages at different proficiency-levels.